

ЯКІСТЬ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

The questions of accession of Ukraine to the Bologna process and the improvement in the quality of education and teachers' professional training is considered in the article.

Сутнісною ознакою XXI ст., яке щойно розпочало свій розгін, є глобалізаційна інтеграція, що невпинно пов'язує ринки та технології, культурно-духовну сферу, зокрема, й освіту, демонструючи при цьому свій потужний вплив на життя людини і суспільства. У сучасному світі освіта розглядається з нової точки зору – як один із факторів виробництва, від якого залежить процес залучення інвестицій, конкурентоспроможність та продуктивність праці.

Головна вимога Болонського процесу – забезпечення якості освіти, що є однією з головних умов мобільності, сумісності та привабливості системи вищої освіти будь-якої країни, головною складовою престижу вищого навчального закладу (ВНЗ). Якість освіти становить категорію, яка за своєю сутністю відображає різні аспекти навчального процесу – філософські, соціальні, педагогічні, політичні, демографічні, економічні та ін.

Упроваджуючи низку заходів (двоступенева система вищої освіти, єдина система кредитних одиниць, кредитно-модульна система та ін.), які є загальноприйнятими серед учасників Болонського процесу, за основну мету ХНЕУ ставить забезпечення випускникам університету рівних прав з випускниками іноземних навчальних закладів [1].

Реформування освіти в Україні стосується, насамперед, створення нових освітніх стандартів, оновлення й перегляду навчальних програм, змісту навчально-методичних матеріалів, підручників, форм і методів навчання.

Стає очевидним, що досягнення мети сучасної освіти пов'язане з особистісним потенціалом викладача, його загальною та професійною культурою, компетентністю. Зараз уже очевидно, що в професійній сфері слід користуватися іншими категоріями – компетенціями.

Компетентність необхідно розглядати як рівень професійної майстерності, як форму організації педагогічної діяльності викладача (професійно-педагогічні функції). Тому професійна сфера оперує компетенціями, а освіта – знаннями, вміннями та навичками. І якщо професійна сфера може точно на рівні замовлення висунути свої вимоги до освіти, то завдання освіти полягає в тому, щоб трансформувати знання, вміння, навички в певні компетенції, які вимагаються професійною сферою.

Аналіз наукової літератури свідчить, що проблемі професійної компетентності викладача та якості освіти присвячено чимало робіт таких авторів: В. С. Пономаренка, М. В. Афанасьєва, М. О. Бесєдіна, В. М. Гриньової [1 – 3].

Але деякі питання не були розкриті в повній мірі. Так, необхідність підготовки фахівців, спроможних працювати в умовах ринкової економіки, потребує вирішення нагального питання, як забезпечити якість системи освіти. З огляду на це метою даного дослідження є виявлення факторів, які впливають на створення ефективної моделі управління процесом забезпечення якості майбутнього фахівця.

Студенти навчаються в ХНЕУ протягом 5 років. Це досить тривалий період, під час якого у студента формуються не тільки знання, вміння та навички, а й якісні риси характеру. Сучасний ринок праці швидко змінюється й майбутні фахівці

повинні бути пристосовані до цих мінливих умов, мати можливість знайти своє місце на ринку праці.

Завдання забезпечення якості вищої освіти є багатоплановим і включає наявність необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо), організацію навчального процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку національної та світової економіки й освіти, контроль за освітньою діяльністю ВНЗ і якістю підготовки фахівців на всіх етапах навчання та на всіх рівнях (рівні ВНЗ, державному рівні, міжнародному (європейському) рівні) [1; 2].

З огляду на це пропонується для забезпечення та підвищення якості в системі освіти (підготовки майбутнього фахівця) використовувати сучасну модель, яка враховує вплив різних факторів на макро- та мікрорівні (рисунок).

Перший блок моделі пропонує звертати увагу на нові вимоги до випускників вищої школи в умовах ринкових відносин (швидке старіння знань, висока інформаційна насиченість, самостійне здобування нових знань). На формування цього блоку впливають економічні, політичні, соціальні, культурні та інші фактори.

Другий блок моделі передбачає, що майбутній фахівець повинен відповідати вимогам державного стандарту, мати професійну компетентність, організаційні здібності, особисті якості тощо.

Третій блок моделі визначає склад умінь, що дозволяють вести дослідження, вирішувати практичні завдання, мати готовність до самонавчання.

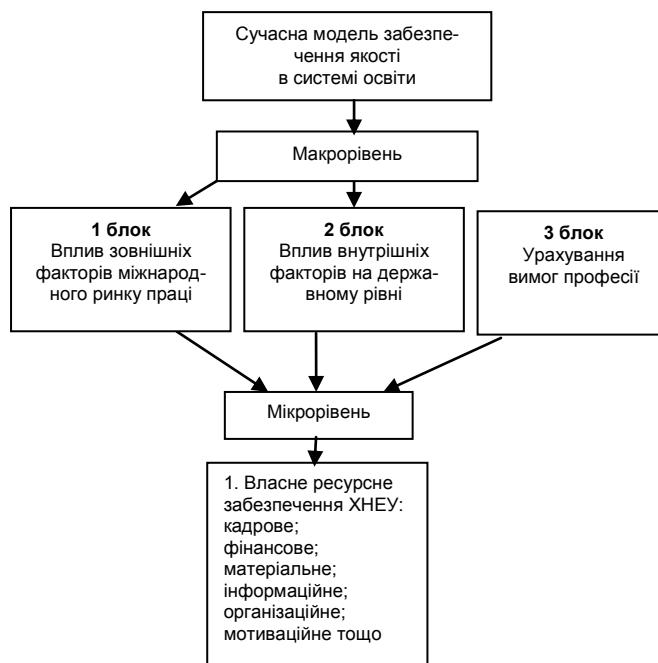

Рис. Сучасна модель забезпечення якості в системі освіти на макро- та мікрорівні

На жаль, в Україні рівень загальноосвітньої підготовки ще досить низький і не відповідає європейським стандартам.

Система управління якістю освіти в університеті на мікрорівні (рисунок) повинна забезпечувати моніторинг основних показників якості та на їх основі підготовку рекомендацій для покращення всіх складових підготовки фахівців.

Однією з ключових ланок такої системи є компетентнісний підхід до кваліфікації професорсько-викладацького складу ВНЗ.

Професійну компетентність викладача необхідно розглядати як інтегральну особистісну якість, що характеризує його здатність до розв'язання професійних проблем і типових професійних завдань, котрі виникають у реальних ситуаціях педа-

гогічної діяльності, з використанням знань, умінь, навичок, освітнього й життєвого досвіду. Професійна компетентність викладача має складну структуру, яка включає функціонально пов'язані між собою компоненти: сукупність знань, умінь, навичок практичного розв'язання педагогічних завдань; здатність оцінювати власну діяльність, вибирати стратегію поведінки, виходячи з адекватної оцінки конкретної ситуації, тощо. Необхідною умовою професійної діяльності сучасного викладача є формування й розвиток вміння творчо застосовувати в роботі отримані знання, а також вміння здобувати нові впродовж усієї професійної діяльності і, особливо, вміння передавати ці знання [3].

Підготовка фахівців європейського рівня потребує високого рівня професійної підготовки викладачів. З урахуванням цього сучасний викладач повинен мати:

1. Загальнопедагогічні знання та вміння (знання психології та педагогіки, вміння приймати педагогічні рішення, вміння обирати методи, засоби і форми навчання в умовах КМСОНП, знаходити контакт з різними типами студентів, застосовувати індивідуальний підхід до студентів та ін.).
2. Політичну культуру та демократичний стиль спілкування (вміти слухати співбесідника, вміло ставити запитання, тактично аналізувати виступи, бачити й розуміти реакцію слухачів).
3. Культуру державної мови (вільно володіти мовою перед аудиторією без опори на конспект, застосовувати правильну державну літературну мову та техніку викладання).
4. Особисті якості викладача як людини (витриманість, тактовність, самокритичність, воля, рішучість, сміливість, комунікативність, чесність і справедливість).
5. Педагогічну індивідуальність та майстерність.
6. Культуру зовнішнього вигляду.
7. Здатність до самоосвіти, самоспостереження й самооцінки.
8. Любити педагогічну працю.

Необхідно пам'ятати, що Болонська система розрахована на активного викладача й не менш активного та самостійного студента. Тому повинен застосовуватись демократичний стиль роботи викладача, коли до навчального процесу залучається якомога більше студентів за власним бажанням, створюються умови для співробітництва, але стратегію управління навчальним процесом педагог залишає за собою.

Сьогодні є розрив між вимогами, які суспільство пред'являє до студента як майбутнього спеціаліста, і характером його підготовки у вищому закладі освіти. Подолання цих суперечностей можливе за умов упровадження особистісно орієнтованої підготовки, яка сприяє зростанню якості навчання. Однією з основних умов такої підготовки є активізація пізнавальної діяльності студентів.

Основними напрямками вдосконалення якості освіти на мікрорівні можна вважати:

1. Упровадження в навчальний процес різноманітних методів, прийомів і засобів навчання (різних видів самостійної роботи, системи дослідницьких завдань теоретичного і практичного характеру, розв'язання реальних практичних ситуацій, використання ділових ігор тощо). Застосування ділових і дидактичних ігор на семінарських та практичних заняттях повинно відповідати наступним вимогам: гра має залучати до роботи професійні завдання, відпрацьовувати вміння, інтегрувати накопичений досвід, сприяти інтеграції теорії й практики.
2. Індивідуалізація навчального процесу (впровадження професійно зорієнтованих форм організації самостійної роботи студентів).
3. Активізація пізнавальної діяльності студентів. Саме залучення студентів до активної творчої роботи, створення умов для всебічної реалізації в навчальному процесі здатні забезпечити формування у студентів важливих якостей, які стануть основою професійного становлення.
4. Упровадження системи підготовки та організації діяльності кураторів.

Таким чином, запропонована автором сучасна модель якості освіти дозволяє враховувати основні фактори макро- та мікрорівня, які сприяють підвищенню ефективності системи

вищої освіти в ХНЕУ, створюють необхідні умови для адаптації закордонного досвіду до умов України, сприяють формуванню нового менталітету нації та впливають на розвиток економіки на основі новітніх знань.

Література: 1. Бакова І. В. Комплекс заходів щодо підвищення якості навчання та контролю знань студентів / І. В. Бакова, О. І. Пронін, П. П. Селіванова // Матеріали Всеукраїнського науково-методичного семінару "Управління якістю підготовки менеджерів". – Харків: ХНАУ ім. В. В. Докучаєва, 2006. – 72 с. 2. Курило В. Куди вказує стрілка освітнього компасу // Дзеркало тижня. – 2007. – №26 (655). – С. 11 – 19. 3. Концептуальні засади розвитку Харківського національного економічного університету / Укл. О. М. Тридід, В. М. Гриньова, Ю. М. Великий, М. В. Афанасьєв, В. С. Єрмаченко, В. І. Отенко, О. Г. Зима, В. В. Ольховська, З. Б. Устенко; [Наукове керів. д. е. н., проф. В. С. Пономаренка. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2007. – 20 с.

Стаття надійшла до редакції
20.11.2007 р.

УДК 332.142.4

Павлів О. Б.

ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТІВ ЗА ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИМ МЕТОДОМ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ МІСЦЕВИХ РЕСУРСІВ

The article explains the reasons why the programme performance method of budgeting is applied for efficient local resources using and provides systematic development of the region in the frame of Eurointegration. It also pays attention to the role of local government in local budget resources allocation when it is necessary to reach the goal of region development.

Процес глобалізації примушує уважніше визначати місце української економіки у світі, порівнювати рівень життя українців та населення інших країн, шукати можливості до його підвищення, визначитися із партнерами, з'ясувати перспективу розвитку економіки на найближчий час та віддалену перспективу. При цьому важливим у цьому контексті є розвиток регіонів України через ефективне використання їх ресурсних потенціалів. Взагалі останнім часом питання управління постачанням та розподілом ресурсів набуває особливої актуальності. І саме ефективним інструментом забезпечення здійснення такого управління є бюджет, основне завдання якого – реалізація планів та втілення стратегій як альтернативних способів досягнення мети господарюючого суб'єкта.

В останні роки відбулися позитивні зрушення у сфері реформування бюджетної системи України. У той же час виникає необхідність перегляду ряду законодавчих актів, оскільки з часу прийняття Бюджетного кодексу в 2001 році в Україні змінилася економічна та політична ситуація.

Особливої уваги потребує обговорення питання розподілу повноважень щодо формування й використання бюджетних ресурсів між виконавчою гілкою влади та місцевими органами самоврядування. Для останніх цей аспект є надзвичайно актуальним, оскільки саме місцева влада в особі керівників міст